

Informatienota

Onderwerp Jaarverslagen 2016 deelnemingen gemeente Haarlem	
Nummer	2017/320285
Portefeuillehouder	Spijk, J.K.N. van
Programma/beleidsveld	7.2 Algemene dekkingsmiddelen
Afdeling	CS/CC
Auteur	Jongkees, P.H.G.
Telefoonnummer	023-5113050
Email	pjongkees@haarlem.nl
Kernboodschap	De gemeente Haarlem neemt deel in een aantal vennootschappen. Met de jaarverslagen 2016 leggen de deelnemingen verantwoording af over de behaalde resultaten. De jaarstukken worden nu ter informatie aan de Raad aangeboden. In deze informatienota is de focus gericht op de behaalde financiële resultaten en het effect daarvan op dividend en solvabiliteit.
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Bestuur om de commissie te informeren over de financiële positie van de gemeentelijke deelnemingen. Diverse raadsleden hebben eerder aangegeven te hechten aan een transparante informatievoorziening en goede rapportage over de resultaten van de deelnemingen. Ook de rekenkamercommissie benadrukt het belang daarvan in haar recente rapport over verbonden partijen.
Relevante eerdere besluiten	Raadsstuk dividendbeleid voor deelnemingen (2013/109710) zoals besproken in de raad van 6 juni 2013
Besluit College d.d. 18 juli 2017	1. Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

1. Inleiding

De gemeente Haarlem participeert in een aantal vennootschappen. De drie belangrijkste zijn SRO, Spaarnelanden en Werkpas. Voor Spaarnelanden NV geldt dat Haarlem enig aandeelhouder is tot en met eind 2017 en dus 100% eigenaar. Het belang in SRO NV is 50%. De gemeente Amersfoort bezit de andere 50%.

In Werkpas Holding BV zijn met ingang van 1 januari 2015 alle niet WSW-gebonden activiteiten vanuit de GR Paswerk ondergebracht. De Holding heeft een vijftal werkmaatschappijen die actief zijn op het snijvlak van WMO, Participatiewet, Jeugdwet en Onderwijs. Haarlem is voor 90% eigenaar/aandeelhouder, Zandvoort voor 10%.

Voor twee deelnemingen geldt dat het procentuele belang van Haarlem minder is dan 1%: Bank Nederlandse Gemeenten (0,41%), en Liander NV (0,1%). Dit betekent dat de gemeente daarin zeer beperkte invloed heeft.

De jaarrekeningen van Spaarnelanden, SRO en Werkpas zijn recentelijk in de aandeelhoudersvergaderingen van deze ondernemingen vastgesteld. Met de jaarverslagen 2016 leggen de deelnemingen verantwoording af over de behaalde resultaten. In deze informatienota is de focus gericht op de behaalde financiële resultaten en het effect daarvan op dividend en solvabiliteit.

2. Kernboodschap

De jaarverslagen van de deelnemingen geven vanuit optiek van dividend geen reden tot opmerkingen (bij SRO geraamde dividend gehaald, bij Spaarnelanden was geen dividend begroot maar wordt er wel € 300.000 uitgekeerd). De solvabiliteit van SRO en Spaarnelanden voldoet aan het in Haarlem gehanteerde minimum van 25%. Dat geldt niet voor de solvabiliteit van Werkpas Holding BV maar daar gaat de ontwikkeling wel de goede kant op. Het positieve resultaat is daar niet als dividend uitgekeerd maar gebruikt om het eigen vermogen te versterken.

3. Consequenties

Resultaat, dividend en solvabiliteit Spaarnelanden ontwikkelt positief

Het resultaat van Spaarnelanden is sterk verbeterd van € - 1.290.000 in 2015 naar € 897.000 in 2016. De betere winstcijfers en het negatieve resultaat over 2015 vergen toelichting. Ook in 2015 was er bij Spaarnelanden sprake van een positief bedrijfsresultaat van € 662.000 bij een licht stijgende omzet. Het negatieve resultaat in 2015 is volledig toe te schrijven aan hogere eenmalige posten in 2015. Zo is er in 2015 een reorganisatievoorziening getroffen ten laste van het resultaat van bijna € 2 mln. In die zin was 2015 een uitzonderlijk jaar gelet op het jaarresultaat.

Feit blijft dat het resultaat in 2016 sterk is verbeterd en ook hoger is dan de € 42.000 die door Spaarnelanden was begroot voor 2016. Het feit dat de rekeningcijfers gunstiger zijn dan de begroting is in hoofdzaak het gevolg van een hoger bedrag aan netto-omzet voor ruim € 2 miljoen, een hoger bedrag aan uitbesteed werk voor ruim € 1 miljoen en hogere mutaties bij voorzieningen van bijna € 1,5 miljoen en tenslotte lagere afschrijvings- en financieringslasten voor ruim € 1,2 miljoen. Een sterke focus op kostenbeheersing heeft ertoe geleid dat de kosten over de hele linie zijn afgenomen van ruim € 38 miljoen naar ruim € 34 miljoen. De indruk is dat Spaarnelanden als bedrijf kostenefficiënter werkt en de eerder ingezette reorganisatie zijn vruchten afwerpt doordat de kosten in verhouding tot de omzet zijn gedaald.

Er zijn echter nog veel incidentele baten en lasten die deels ook een bedreiging vormen voor de continuïteit van de winstgevendheid. Een groot risico schuilt in de personele budgetten. Spaarnelanden is eigen risicodragers voor ziektewet (ZW) en werkloosheidswet (WW).

Gelet op de leeftijdsopbouw bij Spaarnelanden en de verwachte toevoeging van het personeel van Zandvoort stijgt de gemiddelde leeftijd en daarmee het gewicht van het eigen risicodragers zijn van ZW en WW. Gelet hierop kan niet zonder meer worden gesteld dat het positieve resultaat bestendig is.

Haarlem heeft Spaarnelanden de ruimte gegeven om zich neer te zetten als een modern en krachtig bestuurd bedrijf dat maatschappelijke toegevoegde waarde levert en zo bijdraagt aan publieke waarden. In de begroting is dat vertaald door 3 jaar lang af te zien van dividend. Afspraak was dat Spaarnelanden in de jaren 2015-2017 geen dividend zou uitkeren. In 2016 keert Spaarnelanden uit de winst € 0,3 mln. dividend uit aan de aandeelhouder. Een jaar eerder dividend ontvangen dan verwacht is een goed signaal over de ontwikkeling van Spaarnelanden als een gezond bedrijf. Voor 2017 wordt een klein positief resultaat verwacht.

De solvabiliteit is gestegen van 30 naar 35%. De liquiditeit is gedaald van 93 naar 79% (absoluut een daling met € 2,6 mln.) en wordt globaal verklaard door daling van de lange schulden met € 1 miljoen en daling van de korte schulden met € 1,6 miljoen. De financieringsbehoefte neemt door investeringsbehoefte toe en daarvoor gaat een langlopende lening aangetrokken worden. Het aantrekken van een langlopende lening is in voorbereiding.

Resultaat, dividend en solvabiliteit SRO eveneens

SRO laat in 2016 een positief resultaat van € 903.000 zien (2015: € 670.000 positief). Het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen was in 2016 € 588.000. Een mooi positief resultaat. Sinds 2016 is SRO vennootschapsbelastingplichtig. Dit betekende in 2016 een Vpb-last van €145.000 en het opnemen van een latente belastingvordering van €460.000 die als bate verwerkt is in het resultaat. Per saldo leidt dit tot een resultaat na belastingen van €903.000.

De netto-omzet in de BV Kennemerland is gestegen met circa € 1,2 miljoen. Ook Kennemerland BV heeft in 2016 een positiever resultaat dan in 2015. Per saldo werd er een kleine winst van € 85.000 geboekt. Het resultaat exclusief belastinglatentie is vrijwel nihil. Het resultaat van SRO Amersfoort B.V. komt in 2016 uit op € 619.000. Dit is hoger dan het resultaat 2015 (toen bedroeg het resultaat € 6.000).

Hoewel deze cijfers gunstig zijn, staat zoals eerder gemeld het rendement van SRO de komende jaren onder druk. Over de jaren heen is het resultaat na vennootschapsbelasting in de begroting 2017 (die in december 2016 door de aandeelhouders is vastgesteld) gemiddeld € 330.000. Dat betekent een gemiddeld € 70.000 te laag rendement om aan de dividendtaakstelling van € 400.000 te voldoen. In de begroting 2017 van SRO is voor Kennemerland BV een verlies begroot van ruim € 0,1 mln. Als verklaring is in de begroting 2017 vermeld dat er te lage tarieven in de contracten zijn opgenomen. Gelet hierop heeft de gemeente Haarlem bij de Kadernota 2017 besloten in 2018 € 175.000 en na 2018 € 250.000 extra ter beschikking te stellen voor financiële knelpunten bij SRO. Het mag duidelijk zijn dat de resultaatontwikkeling en verbetering in de bedrijfsvoering onderwerp van aandacht is bij de aandeelhouder(s).

Omdat de gemeente Haarlem samen met de gemeente Amersfoort de aandelen bezit, besluiten beide gemeenten samen over het dividend. Beide gemeenten hebben voor 2016 in hun begroting rekening gehouden met een dividendopbrengst van € 200.000, in totaal derhalve € 400.000.

Aan de aandeelhouders is voorgesteld om van de winst over 2016 ad € 902.710 een bedrag van € 400.000 uit te keren als dividend. Het dividend over 2016 wordt overigens conform vigerende werkwijze in 2017 in de exploitatie van de gemeente Haarlem als opbrengst verwerkt.

De solvabiliteit van SRO is afgerond 38% (jaarrekening 2016) en voldoet daarmee aan de norm dat de solvabiliteit hoger moet zijn dan 25% en is zodanig dat deze uitkering de komende jaren ook bij een eventueel tegenvallend bedrijfsresultaat mogelijk lijkt. Wij hebben SRO gevraagd om te werken aan de implementatie van een systeem van risicomanagement waarbij de benodigde weerstandscapaciteit in kaart wordt gebracht.

Werkpas Holding BV

De Holding heeft de jaren 2015 en 2016 met een positief financieel resultaat afgesloten; deze resultaten hebben het eigen vermogen versterkt. Enkele werkmaatschappijen kampen echter met (structurele) exploitatietekorten die van invloed kunnen zijn op de toekomstige financiële resultaten.

De raad is eind mei 2017 middels een wethoudersbrief over de jaarrekening 2016 van de Holding geïnformeerd. De Holding heeft het jaar 2016 afgesloten met een positief resultaat van € 157.000 iets hoger dan het begrote resultaat van € 149.000. Door de aandeelhouders is besloten om dit resultaat aan het eigen vermogen toe te voegen, overeenkomstig het voornemen bij de start van de Holding om geen dividend uit te keren maar het eigen vermogen en de solvabiliteit te versterken en daarmee een risico voor de beide aandeelhouders te verminderen. Het eigen vermogen per ultimo 2016 bedraagt € 331.000 na toevoeging van het resultaat 2016.

Het resultaat 2016 is ten opzichte van het resultaat 2015 met 50% gestegen. Deze stijging kan worden verklaard door een toename van de netto omzet en de overige bedrijfsopbrengsten. Weliswaar stegen ook de personeelslasten maar per saldo minder dan de opbrengsten. De solvabiliteit is de afgelopen jaren gestegen en komt ultimo 2016 uit op 17%. Dit percentage is voor een bedrijf als de Holding aan de lage kant en onder de gemeentelijke norm van 25%. De aandeelhouders hebben onlangs besloten geleidelijk te streven naar een percentage van 30%, hetgeen in een aantal jaren kan worden gerealiseerd. In de financieringsbehoefte van de Holding wordt voorzien door middel van het aanhouden van een rekening-courantfaciliteit bij de GR Paswerk. In feite wordt gebruik gemaakt van de rekening-courantfaciliteit die de GR heeft afgesloten bij de BNG. De Holding maakt geen gebruik van derivaten en heeft eveneens geen leningen of garanties bij derden uitgezet.

Haarlem zal in de 2^e helft 2017 een verkenning uitvoeren naar de doorontwikkeling van de GR Paswerk en onderdelen van Werkpas Holding BV naar een integraal participatiebedrijf. Het resultaat van die verkenning kan consequenties hebben voor (de bedrijfsvoering van) Werkpas Holding BV.

Dividend overige deelnemingen

Het ontvangen dividend 2016 op de BNG aandelen is bijna € 220.000 hoger dan begroot. De gunstige winsteijfers bij de BNG – de BNG heeft in 2016 € 369 miljoen winst behaald – zorgden voor het hogere dividend. Het dividend Liander bedraagt in totaal afgerond € 96.000 dat is nagenoeg gelijk aan de geraamde € 100.000.

4. Vervolg

Begin 2017 is de gemeenteraad een zienswijze gevraagd op de voorgenomen hercontractering van SRO. Uit de discussie in de gemeenteraad kwam naar voren dat er goede afspraken gemaakt moeten worden over de toekomst, evaluaties en jaarrapportages in de jaarverslagen van SRO. De raad heeft aangegeven te hechten aan en transparante informatievoorziening een goede rapportage en evaluatie. De wensen van de raad op dit punt worden op dit moment uitgewerkt in het nieuwe contract dat per begin 2018 zal ingaan. Dat betekent dat vanaf volgend jaar meer informatie zal worden verwerkt. SRO en gemeente overleggen samen nog over welke informatie benodigd is om de raad goed en volledig te informeren. Een aantal onderwerpen betreffende de bedrijfsvoering zal wat de gemeente betreft standaard terugkomen. Denk aan:

1. Toelichting op de rentabiliteit;
2. Inschatting solvabiliteit in relatie tot de risico's (op basis van risicomanagementsysteem);
3. Ontwikkeling orderportefeuille;
4. Verloop kosten en opbrengsten;
5. Verloop voorziening groot onderhoud;
6. Toelichting op het investeringsprogramma;
7. Toelichting op Investerings in duurzaamheid;
8. Compliance;
9. "Zachte" onderwerpen als bijvoorbeeld transparantie en integriteit, lerend vermogen

De relevante indicatoren voor de bedrijfsvoering worden de komende tijd samen met SRO uitgewerkt in kritische prestatie-indicatoren.

Deze nota zal na behandeling in het college ter informatie worden doorgestuurd aan de Commissie Bestuur.

5. Bijlagen

1. Jaarverslag 2016 Spaarnelanden N.V.
2. Jaarverslag 2016 SRO
3. Jaarverslag 2016 Werkpas BV